

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๑๘ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ด้อยโอกาส

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

๔.๕ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

๔.๖ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนโดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน

๔.๗ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ด้อยโอกาส

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนมีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ด้อยโอกาส

(n=๑๒๕)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ด้อยโอกาส	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	๔๕	๓๘.๑
เพศหญิง	๗๓	๖๑.๙
รวม	๑๑๘	๑๐๐.๐
อายุ		
อายุ ๒๐ – ๓๐ ปี	๙	๗.๖
อายุ ๓๑ – ๔๐ ปี	๑๘	๑๕.๓
อายุ ๔๑ – ๕๐ ปี	๓๔	๒๘.๘
อายุ ๕๑ – ๖๐ ปี	๔๑	๓๔.๗
อายุ ๖๑ ขึ้นไป	๑๖	๑๓.๖
รวม	๑๑๘	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนต้น	๓๙	๓๓.๑
ประถมศึกษาตอนปลาย	๒๓	๑๙.๕
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๑๗.๘
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๕	๑๒.๗
ปริญญาตรี	๒๐	๑๖.๙
รวม	๑๑๘	๑๐๐.๐
อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	๖๔	๕๔.๒
ค้าขาย	๑๔	๑๑.๙
เกษตรกร / ชาวสวน	๒๘	๒๓.๗
รับราชการ	๕	๔.๒
ไม่มีงานทำ	๗	๕.๙
รวม	๑๑๘	๑๐๐.๐
รายได้ต่อเดือน		
รายได้ ๑,๐๐๐ – ๒,๐๐๐ บาท	๒๓	๑๙.๕
รายได้ ๒,๐๐๑ – ๓,๐๐๐ บาท	๑๖	๑๓.๖
รายได้ ๓,๐๐๑ – ๔,๐๐๐ บาท	๒๙	๒๔.๖
รายได้ ๔,๐๐๑ – ๕,๐๐๐ บาท	๒๒	๑๘.๖

รายได้ ๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๒๘	๒๓.๗
รวม	๑๑๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๙ และเป็นเพศชาย จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๑

อายุของผู้ด้อยโอกาส ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๕๑ – ๖๐ ปี จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘ และมีอายุ ๖๑ ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖

ระดับการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาตอนต้น จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๑ รองลงมาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕ และระดับ ปวส. มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๑

อาชีพของผู้ด้อยโอกาส ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๒ รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร/ทำสวน จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗ และอาชีพรับราชการ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒

รายได้ของผู้ด้อยโอกาส ส่วนใหญ่มีรายได้ ๓,๐๐๑ – ๔,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖ รองลงมาคือ ๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗ และรายได้ ๒,๐๐๑ – ๓,๐๐๐ บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านการใช้สติปัญญา ด้านชีวิตการทำงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านชีวิตครอบครัว และด้านชีวิตชุมชน แสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๕

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายแสดงระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนโดยภาพรวม

(n=๑๑๘)

ข้อ	การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ	๓.๖๗	๐.๘๕๖	มาก
๒	ด้านสาธารณสุข	๓.๖๗	๐.๗๐๗	มาก
๓	ด้านการใช้สติปัญญา	๓.๔๕	๐.๖๙๓	ปานกลาง
๔	ด้านชีวิตการทำงาน	๓.๔๒	๐.๖๖๑	ปานกลาง
๕	ด้านสิ่งแวดล้อม	๓.๗๗	๐.๗๕๐	มาก
๖	ด้านชีวิตและครอบครัว	๓.๘๖	๐.๗๑๐	มาก
๗	ด้านชีวิตชุมชน	๓.๖๔	๐.๕๖๒	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๖๔	๐.๖๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๖๒๘) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความมั่นคงในด้านชีวิตและครอบครัว อยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๓.๘๖$, S.D. = ๐.๗๑๐) รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๗๗$, S.D. = ๐.๗๕๐) ส่วนด้านชีวิตการทำงานอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๖๖๑)

ตารางที่ ๔.๓ แสดงระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

(n=๑๑๘)

ข้อ	ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	ครอบครัวมีฐานะดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้	๓.๙๕	๐.๙๔๑	มาก
๒	ครอบครัวสามารถมีการเก็บออมเพื่อชีวิตในอนาคต	๓.๗๙	๑.๑๐๑	มาก
๓	ครอบครัวมีปัจจัย ๔ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพอย่างเพียงพอ	๓.๖๖	๑.๐๔๐	มาก
๔	ครอบครัวมีความสามารถในการส่งเสริมด้านการศึกษากับบุตร	๓.๔๓	๐.๙๐๑	มาก
๕	ครอบครัวมีปัจจัยในการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต	๓.๕๓	๐.๘๔๔	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๖๗	๐.๘๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๗, S.D. = ๐.๘๕๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๙๔๑) ในข้อที่ว่าครอบครัวมีฐานะดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ รองลงมาคือในข้อที่ว่าครอบครัวสามารถมีการเก็บออมเพื่อชีวิตในอนาคต ($\bar{X}$ = ๓.๗๙, S.D. = ๑.๑๐๑) ส่วนในข้อที่ว่าครอบครัวมีความสามารถในการส่งเสริมด้านการศึกษากับบุตร อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๔๓, S.D. = ๐.๙๐๑)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านสาธารณสุข

(n=๑๑๘)

ข้อ	ด้านสาธารณสุข	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	มีสุขภาพด้านกาย ใจ สังคม ที่ดี	๔.๐๙	๐.๙๑๕	มาก
๒	สามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพด้านการแพทย์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	๓.๙๓	๐.๘๒๔	มาก
๓	มีการดูแลเอาใจใส่สุขภาพร่างกายอย่างต่อเนื่อง	๓.๗๐	๐.๖๙๖	มาก
๔	รับประทานอาหารครบ ๕ หมู่ และทานอาหารเพื่อสุขภาพ	๓.๕๑	๐.๘๐๓	มาก
๕	มีการออกกำลังกายเป็นประจำทุกสัปดาห์	๓.๑๕	๐.๙๖๖	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๖๗	๐.๗๐๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสาธารณสุข ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๗๐๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = ๐.๙๑๕) ในข้อที่ว่ามีสุขภาพด้านกาย ใจ สังคม ที่ดี รองลงมาคือในข้อที่ว่าสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพด้านการแพทย์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ($\bar{X} = ๓.๙๓$, S.D. = ๐.๘๒๔) ส่วนในข้อที่ว่ามีการออกกำลังกายเป็นประจำทุกสัปดาห์อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๐.๙๖๖)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านการใช้สติปัญญา

(n=๑๑๘)

ข้อ	ด้านการใช้สติปัญญา	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	สามารถใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกต้อง	๓.๖๙	๐.๘๙๓	มาก
๒	ไม่เป็นผู้พิการทางด้านสติปัญญา	๓.๓๖	๐.๗๔๖	ปานกลาง
๓	สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที	๓.๒๒	๐.๘๑๘	ปานกลาง
๔	สามารถคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นได้	๓.๓๑	๐.๘๐๑	ปานกลาง
๕	มีสติปัญญาที่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้	๓.๗๐	๑.๐๐๗	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๔๕	๐.๖๙๓	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการใช้สติปัญญา ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๔๕, S.D. = ๐.๖๙๓) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๗๐, S.D. = ๑.๐๐๗) ในข้อที่ว่า มีสติปัญญาที่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รองลงมาคือในข้อที่ว่าสามารถใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๓.๖๙, S.D. = ๐.๘๙๓) ส่วนในข้อที่ว่าสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๒๒, S.D. = ๐.๘๑๘)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านชีวิตการทำงาน

(n=๑๑๘)

ข้อ	ด้านชีวิตการทำงาน	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	มีอาชีพการทำงานที่มั่นคง	๓.๗๓	๑.๑๒๒	มาก
๒	มีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว	๓.๔๘	๑.๐๐๒	ปานกลาง
๓	มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีความสุข	๓.๓๘	๐.๗๐๓	ปานกลาง
๔	สามารถปฏิบัติงานภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับได้อย่างถูกต้อง	๓.๓๐	๐.๖๗๑	ปานกลาง
๕	การเดินทางไปทำงานไม่มีปัญหาและอุปสรรคต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ	๓.๒๑	๐.๗๑๔	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๔๒	๐.๖๖๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการชีวิตการทำงาน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๖๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๗๓$, S.D. = ๑.๑๒๒) ในข้อที่ว่า มีอาชีพการทำงานที่มั่นคง รองลงมาคือในข้อที่ว่า มีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๑.๐๐๒) ส่วนในข้อที่ว่า การเดินทางไปทำงานไม่มีปัญหาและอุปสรรคต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = ๓.๒๑$, S.D. = ๐.๗๑๔)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านสิ่งแวดล้อม

(n=๑๑๘)

ข้อ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	บริเวณที่อยู่อาศัยมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น	๓.๗๔	๐.๘๕๒	มาก
๒	สภาพที่อยู่อาศัยมีความมั่นคง	๓.๙๑	๐.๙๓๔	มาก
๓	สภาพที่อยู่อาศัยมีความสะอาด น่าอยู่ ร่มรื่น น่ามอง	๓.๗๒	๐.๗๙๔	มาก
๔	สภาพที่อยู่อาศัยถูกสุขลักษณะ ถูกสุขอนามัย	๓.๗๑	๐.๘๐๗	มาก
๕	สภาพที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๓.๘๑	๐.๙๐๘	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๗๗	๐.๗๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$, $S.D. = ๐.๗๕๐$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๙๑$, $S.D. = ๐.๙๓๔$) ในข้อที่ว่า สภาพที่อยู่อาศัยมีความมั่นคง รองลงมาคือในข้อที่ว่า สภาพที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = ๓.๘๑$, $S.D. = ๐.๙๐๘$) ส่วนในข้อที่ว่าสภาพที่อยู่อาศัยถูกสุขลักษณะ ถูกสุขอนามัย อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = ๓.๗๑$, $S.D. = ๐.๘๐๗$)

ตารางที่ ๔.๘ แสดงระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านชีวิตครอบครัว

(n=๑๑๘)

ข้อ	ด้านชีวิตครอบครัว	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	ครอบครัวมีความรัก ความเข้าใจ	๔.๐๓	๐.๘๓๖	มาก
๒	สมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับ และให้อภัย	๓.๘๗	๐.๗๙๐	มาก
๓	สมาชิกในครอบครัวไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อน	๓.๘๔	๐.๗๖๒	มาก
๔	ครอบครัวมีความเข้มแข็ง และอบอุ่น	๓.๙๑	๐.๘๙๖	มาก
๕	สมาชิกในครอบครัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข มีคุณธรรมจริยธรรม	๓.๖๙	๐.๘๘๔	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๘๖	๐.๗๑๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านชีวิตครอบครัว ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๗๑๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๔.๐๓, S.D. = ๐.๘๓๖) ในข้อที่ว่า ครอบครัวมีความรัก ความเข้าใจ รองลงมาคือในข้อที่ว่า ครอบครัวมีความเข้มแข็ง และอบอุ่น ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D. = ๐.๘๙๖) ส่วนในข้อที่ว่าสมาชิกในครอบครัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๖๙, S.D. = ๐.๘๘๔)

ตารางที่ ๔.๙ แสดงระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านชีวิตชุมชน

(n=๑๑๘)

ข้อ	ด้านชีวิตชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
๑	สังคมชุมชนให้การยอมรับ	๓.๙๓	๐.๗๒๕	มาก
๒	สามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างเท่าเทียม	๓.๗๕	๐.๘๘๙	มาก
๓	มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	๓.๕๖	๐.๗๓๔	มาก
๔	สมาชิกในครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	๓.๔๒	๐.๗๐๙	ปานกลาง
๕	ไม่สร้างปัญหาและเป็นภาระของสังคม / ชุมชน	๓.๕๗	๐.๖๔๗	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๖๔	๐.๕๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านชีวิตชุมชน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๐.๕๖๒) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๙๓$, S.D. = ๐.๗๒๕) ในข้อที่ว่าสังคมชุมชนให้การยอมรับ รองลงมาคือในข้อที่ว่า สามารถอาศัยในชุมชนได้อย่างเท่าเทียม ($\bar{X} = ๓.๗๕$, S.D. = ๐.๘๘๙) ส่วนในข้อที่ว่าสมาชิกในครอบครัวเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชน อยู่ในลำดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๗๐๙)

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ แสดงด้วยค่าการทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square test) (χ^2)

สมมติฐานที่ ๑ เพศของผู้ด้อยโอกาส มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพด้านเพศกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามเพศ ของผู้ด้อยโอกาส

(n=๑๑๘)

การพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้ด้อยโอกาส	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาก	๒๑	๑๗.๘	๔๐	๓๓.๙	๖๑	๕๑.๗
ปานกลาง	๒๓	๑๙.๕	๓๓	๒๘.๐	๕๖	๔๗.๕
น้อย	๑	๐.๘	๐	๐.๐	๑	๐.๘
รวม	๔๕	๓๘.๑	๗๓	๖๑.๙	๑๑๘	๑๐๐.๐

$$\text{Chi-square } (\chi^2) = ๒.๑๘๓ \quad \text{df} = ๒ \quad \text{Significant} = ๐.๓๓๖$$

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ร้อยละ ๓๓.๙ ของเพศหญิง มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมาก ในขณะที่เพศชาย มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ ๑๗.๘

เมื่อทำการทดสอบ เพศ ของผู้ด้อยโอกาสมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ด้วยค่าการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) ได้ค่าเท่ากับ ๒.๑๘๓ และค่า Significant = ๐.๓๓๖ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งสองตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ อายุของผู้ด้อยโอกาส มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพด้านเพศกับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามอายุ ของผู้ด้อยโอกาส

(n=๑๑๘)

การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้ด้อยโอกาส	อายุ										รวม	
	๒๐-๓๐ ปี		๓๑-๔๐ ปี		๔๑-๕๐ ปี		๕๑-๖๐ ปี		๖๑ ปีขึ้นไป			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อย ละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาก	๓	๒.๕	๙	๗.๖	๒๒	๑๘.๗	๑๙	๑๖.๑	๘	๖.๘	๖๑	๕๑.๗
ปานกลาง	๖	๕.๑	๙	๗.๖	๑๑	๙.๓	๒๒	๑๘.๗	๘	๖.๘	๕๖	๔๗.๕
น้อย	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๑	๐.๘	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๑	๐.๘
รวม	๙	๗.๖	๑๘	๑๕.๒	๓๔	๒๘.๗	๔๑	๓๔.๗	๑๖	๑๓.๖	๑๑๘	๑๐๐.๐

Chi-square (χ^2) = ๗.๑๓๐ df = ๘ Significant = ๐.๕๒๓

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในระดับมาก ผู้ที่มีอายุ ๔๑ – ๕๐ ปี มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๑๘.๗ รองลงมาคือ อายุระหว่าง ๕๑ – ๖๐ ปี ร้อยละ ๑๖.๑ และน้อยที่สุด คือ อายุ ๒๐ – ๓๐ ปี ร้อยละ ๒.๕

เมื่อทำการทดสอบ อายุ ของผู้ด้อยโอกาสมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ด้วยค่าการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) ได้ค่าเท่ากับ ๗.๑๓๐ และค่า Significant = ๐.๕๒๓ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งสองตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ระดับการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพด้านระดับการศึกษากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามระดับการศึกษา ของผู้ด้อยโอกาส

(n=๑๑๘)

การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้ด้อยโอกาส	ระดับการศึกษา										รวม	
	ประถมศึกษา ตอนต้น		ประถมศึกษา ตอนปลาย		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษาตอน ปลาย		ปริญญาตรี			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาก	๒๗	๒๒.๙	๑๗	๑๔.๔	๗	๕.๙	๓	๒.๖	๗	๕.๙	๖๑	๕๑.๗
ปานกลาง	๑๒	๑๐.๒	๖	๕.๑	๑๔	๑๑.๘	๑๒	๑๐.๒	๑๒	๑๐.๒	๕๖	๔๗.๕
น้อย	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๑	๐.๘	๑	๐.๘
รวม	๓๙	๓๓.๑	๒๓	๑๙.๕	๒๑	๑๗.๗	๑๕	๑๒.๘	๒๐	๑๖.๙	๑๑๘	๑๐๐.๐

Chi-square (χ^2) = ๒๔.๙๒๔ df = ๘ Significant = ๐.๐๐๒**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในระดับมาก ผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนต้น มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๒๒.๙ รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๑๔.๔ และน้อยที่สุด คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๒.๖

เมื่อทำการทดสอบ ระดับการศึกษา ของผู้ด้อยโอกาสมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ด้วยค่าการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) ได้ค่าเท่ากับ ๒๔.๙๒๔ และค่า Significant = ๐.๐๐๒ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ อาชีพของผู้ด้อยโอกาส มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพด้านอาชีพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามอาชีพ ของผู้ด้อยโอกาส

(n=๑๑๘)

การพัฒนา คุณภาพชีวิตของ ผู้ด้อยโอกาส	อาชีพ										รวม	
	รับจ้างทั่วไป		ค้าขาย		เกษตรกร/ทำสวน		รับราชการ		ไม่มีงานทำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาก	๓๔	๒๘.๘	๕	๔.๒	๑๔	๑๑.๙	๔	๓.๔	๔	๓.๔	๖๑	๕๑.๗
ปานกลาง	๒๙	๒๔.๖	๙	๗.๗	๑๔	๑๑.๙	๑	๐.๘	๗	๒.๕	๕๖	๔๗.๕
น้อย	๑	๐.๘	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๑	๐.๘
รวม	๖๔	๕๔.๒	๑๔	๑๑.๙	๕	๒๓.๘	๕	๔.๒	๑๑	๕.๙	๑๑๘	๑๐๐.๐

Chi-square (χ^2) = ๔.๑๕๒ df = ๘ Significant = ๐.๘๔๓

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในระดับมาก ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๒๘.๘ รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกร/ทำสวน ร้อยละ ๑๑.๙ และน้อยที่สุด คือ อาชีพรับราชการไม่มีอาชีพ ร้อยละ ๓.๔

เมื่อทำการทดสอบ อาชีพ ของผู้ด้อยโอกาสมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ด้วยค่าการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) ได้ค่าเท่ากับ ๔.๑๕๒ และค่า Significant = ๐.๘๔๓ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งสองตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ รายได้ของผู้ด้อยโอกาส มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพรายได้กับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ของผู้ด้อยโอกาส

(n=๑๑๘)

การพัฒนา คุณภาพ ชีวิตตามหลัก เศรษฐกิจ พอเพียง	รายได้ต่อเดือน (บาท)										รวม	
	๑,๐๐๐-๒,๐๐๐		๒,๐๐๑-๓,๐๐๐		๓,๐๐๑-๔,๐๐๐		๔,๐๐๑-๕,๐๐๐		๕,๐๐๑ ขึ้นไป			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาก	๑๒	๑๐.๒	๓	๒.๕	๒๐	๑๖.๙	๑๕	๘.๘	๑๑	๙.๓	๖๑	๕๑.๗
ปานกลาง	๑๑	๙.๓	๑๓	๑๑.๐	๙	๗.๖	๗	๔.๐	๑๖	๑๓.๖	๕๖	๔๗.๕
น้อย	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๐	๐.๐	๑	๐.๘	๑	๐.๘
รวม	๒๓	๑๙.๕	๑๖	๑๓.๖	๒๙	๒๔.๖	๒๒	๑๘.๖	๒๘	๒๓.๗	๑๑๘	๑๐๐.๐

Chi-square (χ^2) = ๑๒.๐๑๐ df = ๔ Significant = ๐.๐๑๗*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในระดับมาก ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน ๓,๐๐๑-๔,๐๐๐ บาท มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๑๖.๙ รองลงมาคือ รายได้ ๔,๐๐๑-๕,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๘.๘ และน้อยที่สุด คือ รายได้ ๒,๐๐๑ - ๓,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๒.๕

เมื่อทำการทดสอบ ระดับการศึกษา ของผู้ด้อยโอกาสมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ด้วยค่าการทดสอบไคสแควร์ (χ^2) ได้ค่าเท่ากับ ๑๒.๐๑๐ และค่า Significant = ๐.๐๑๗ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๕ ตารางสรุปสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน ที่	ตัวแปร ต้น	ตัวแปรตาม	(χ^2)	Sig.	ผลการ ทดสอบ
๑	เพศ	การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ด้อยโอกาส	๒.๑๘๓	๐.๓๓๖	ปฏิเสธ
๒	อายุ	การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ด้อยโอกาส	๗.๑๓๐	๐.๕๒๓	ปฏิเสธ
๓	ระดับ การศึกษา	การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ด้อยโอกาส	๒๔.๙๒๔	๐.๐๐๒	ยอมรับ
๔	อาชีพ	การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ด้อยโอกาส	๔.๑๕๒	๐.๘๔๓	ปฏิเสธ
๕	รายได้ ต่อเดือน	การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ด้อยโอกาส	๑๒.๐๑๐	๐.๐๑๗	ยอมรับ

จากตารางที่ ๔.๑๕ ผลการทดสอบสมมติฐานจำนวน ๕ สมมติฐาน มีสมมติฐานที่ ๒, ๔ และ ๕ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนสมมติฐานที่ ๑ และ ๓ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ อายุ และระดับการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

๔.๔.๑ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ผู้ด้อยโอกาสในตำบลอุโมงค์ส่วนมากระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

ลำดับ	ปัญหา/อุปสรรค	จำนวน
๑	ปัญหาการว่างงานและรายได้ไม่พอกับรายจ่าย	๒๓
๒	ปัญหาค่าครองชีพสูงขึ้น	๔

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับปัญหาการว่างงานและรายได้ไม่พอกับรายจ่าย จำนวน ๒๓ คน และปัญหาค่าครองชีพสูงขึ้น จำนวน ๔ คน

ตารางที่ ๔.๑๗ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	การฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาส	๑๗
๒	การจัดหาสินค้าราคาถูกเพื่อจำหน่ายแก่ประชาชน	๔

จากตาราง ๔.๑๗ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๑๗ คน และการจัดหาสินค้าราคาถูกเพื่อจำหน่ายแก่ประชาชน จำนวน ๔ คน

๔.๔.๒ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลหนองอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านสาธารณสุข

จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ผู้ตอบส่วนมากระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านสาธารณสุข ตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านสาธารณสุข

ลำดับ	ปัญหา/อุปสรรค	จำนวน
๑	การไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ยังไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร	๗
๒	การเข้าถึงการบริการยังไม่ครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสบางกลุ่ม	๔
๓	การรักษาพยาบาลระหว่างผู้มีฐานะกับคนยากจนยังคงมีความแตกต่าง	๑

จากตาราง ๔.๑๘ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอูมอ้งค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับการไปรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอูมอ้งค์ ยังไม่มีความสะดวก เนื่องจากผู้ด้อยโอกาสไม่มียานพาหนะเป็นของตนเอง มากที่สุด จำนวน ๗ คน รองลงมาคือการเข้าถึงการบริการยังไม่ครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสบางกลุ่ม จำนวน ๔ คน และจำนวนน้อยที่สุดเป็นปัญหาการรักษาพยาบาลระหว่างผู้มีฐานะกับคนยากจนยังคงมีความแตกต่าง จำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๔.๑๙ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านสาธารณสุข

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	เทศบาลควรจัดรถรับส่งไว้คอยบริการผู้ด้อยโอกาสในการเดินทางไปโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล	๑๑
๒	เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการบริการที่สะดวกสบายและทั่วถึง	๔

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอูมอ้งค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในด้านสาธารณสุข คือเทศบาลควรจัดรถรับส่งไว้คอยบริการผู้ด้อยโอกาสในการเดินทางไปโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จำนวน ๑๑ คน และการเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการบริการที่สะดวกสบายและทั่วถึง จำนวน ๔ คน

๔.๔.๓ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลหนองอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการใช้สติปัญญา

จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ผู้ตอบส่วนมากระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการใช้สติปัญญา ตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๐ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการใช้สติปัญญา

ลำดับ	ปัญหา/อุปสรรค	จำนวน
๑	ผู้ด้อยโอกาสบางคนยังไม่ได้มีการใช้สติปัญญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเท่าที่ควร	๕
๒	ผู้ด้อยโอกาสบางกลุ่มยังมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ	๔

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอูมอ้งค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในด้านการใช้สติปัญญา คือผู้ด้อยโอกาสบางคนยังไม่ได้มีการใช้สติปัญญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเท่าที่ควร จำนวน ๕ คน และผู้ด้อยโอกาสบางกลุ่มยังมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ จำนวน ๔ คน

ตารางที่ ๔.๒๑ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในด้านการใช้สติปัญญา

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาสติปัญญาสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส	๕
๒	ควรให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง	๔

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอูมอ้งค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในด้านการใช้สติปัญญา คือควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาสติปัญญาสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๕ คน และควรให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง จำนวน ๔ คน

๔.๔.๔ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลหนองอูมอ้งค์ อำเภอมือง จังหวัด ลำพูน ในด้านชีวิตการทำงาน

จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ผู้ตอบส่วนมากระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตการทำงาน ตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๒ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตการทำงาน

ลำดับ	ปัญหา/อุปสรรค	จำนวน
๑	ในชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญกับการจ้างงานสำหรับผู้ด้อยโอกาส	๑๔
๒	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาสเท่าที่ควร	๓

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอูมอ้งค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในด้านชีวิตการทำงาน คือในชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญกับการจ้างงานสำหรับผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๑๔ คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ด้านอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาสเท่าที่ควร จำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๔.๒๓ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอูมอ้งค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตการทำงาน

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ควรมีการส่งเสริมการจ้างงานผู้ด้อยโอกาสหรือการส่งเสริมอาชีพอื่นที่สร้างรายได้ให้กับผู้ด้อยโอกาส	๘
๒	ควรมีการอบรมการพัฒนาอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะ	๓

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอูมอ้งค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในด้านชีวิตการทำงาน คือควรมีการส่งเสริมการจ้างงานผู้ด้อยโอกาสหรือการส่งเสริมอาชีพอื่นที่สร้างรายได้ให้กับผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๘ คน และควรมีการอบรมการพัฒนาอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะ จำนวน ๓ คน

๔.๔.๕ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลหนองอูมอ้งค์ อำเภอมือง จังหวัด ลำพูน ในด้านสิ่งแวดล้อม

จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ผู้ตอบส่วนมากระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๔ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านสิ่งแวดล้อม

ลำดับ	ปัญหา/อุปสรรค	จำนวน
๑	ปัญหาการจัดการขยะของผู้ด้อยโอกาสยังไม่ถูกสุขลักษณะเท่าที่ควร	๔
๒	ที่อยู่อาศัยของผู้ด้อยโอกาสบางคนยังไม่ถูกสุขอนามัย	๒

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในด้านสิ่งแวดล้อม คือปัญหาการจัดการขยะของผู้ด้อยโอกาสยังไม่ถูกสุขลักษณะเท่าที่ควร จำนวน ๔ คน และที่อยู่อาศัยของผู้ด้อยโอกาสบางคนยังไม่ถูกสุขอนามัย จำนวน ๒ คน

ตารางที่ ๔.๒๕ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านสิ่งแวดล้อม

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลจัดการด้านขยะ	๔
๒	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสุขอนามัยด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น	๒

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในด้านสิ่งแวดล้อม คือเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลจัดการด้านขยะ จำนวน ๔ คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสุขอนามัยด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น จำนวน ๒ คน

๔.๔.๖ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลหนองอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตครอบครัว

จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ผู้ตอบส่วนมากระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตครอบครัวตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๖ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตครอบครัว

ลำดับ	ปัญหา/อุปสรรค	จำนวน
๑	ผู้ด้อยโอกาสบางครอบครัวยังคงมีปัญหาภายในครอบครัว	๑๑
๒	สมาชิกในครอบครัวบางคนยังยอมรับผู้ด้อยโอกาสไม่ได้	๓
๓	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในครอบครัวและผู้ด้อยโอกาส	๑

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในด้านชีวิตครอบครัว คือผู้ด้อยโอกาสบางครอบครัวยังคงมีปัญหาภายในครอบครัว จำนวน ๑๑ คน รองลงมาได้แก่ปัญหาสมาชิกในครอบครัวบางคนยังยอมรับผู้ด้อยโอกาสไม่ได้ จำนวน ๓ คน และปัญหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคนในครอบครัวและผู้ด้อยโอกาส มีน้อยที่สุด จำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๔.๒๗ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตครอบครัว

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ควรส่งเสริมการพูดคุยทำความเข้าใจระหว่างคนในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ในเบื้องต้น	๑๐
๒	ควรมีการทำความเข้าใจกับคนในครอบครัวเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้ด้อยโอกาส	๒
๓	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องครอบครัวให้มากขึ้น	๑

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในด้านชีวิตครอบครัว คือควรส่งเสริมการพูดคุยทำความเข้าใจระหว่างคนในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ในเบื้องต้น จำนวนมากที่สุด จำนวน ๑๐ คน รองลงมาได้แก่ควรมีการทำความเข้าใจกับคนในครอบครัวเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้ด้อยโอกาส จำนวน ๒ คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องครอบครัวให้มากขึ้น มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๑ คน

๔.๔.๗ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลหนองอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตชุมชน

จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม ผู้ตอบส่วนมากระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตชุมชน ตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๘ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตชีวิตชุมชน

ลำดับ	ปัญหา/อุปสรรค	จำนวน
๑	ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมช่วยเหลือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสอย่างจริงจัง	๘
๒	คนในชุมชนบางคนยังไม่ให้การยอมรับผู้ด้อยโอกาสเท่าที่ควร	๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในด้านชีวิตชุมชน คือชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมช่วยเหลือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสอย่างจริงจัง จำนวน ๘ คน และคนในชุมชนบางคนยังไม่ให้การยอมรับผู้ด้อยโอกาสเท่าที่ควร จำนวน ๕ คน

ตารางที่ ๔.๒๙ ความคิดเห็นของผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในด้านชีวิตชุมชน

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑	ชุมชนควรให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสบ้างตามความเหมาะสม	๖
๒	คนในชุมชนควรให้การยอมรับและให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสในการมีส่วนร่วม กับชุมชนให้มากกว่านี้	๔

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในด้านชีวิตชุมชน คือชุมชนควรให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสบ้างตามความเหมาะสม จำนวน ๖ คน และคนในชุมชนควรให้การยอมรับและให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสในการมีส่วนร่วม กับชุมชนให้มากกว่านี้ จำนวน ๔ คน

๔.๕ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ข้อมูลที่น่าสนใจได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน ๗ รูป/คน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

๑. พระมหาไกรสร โชติปัญโญ เลขาธิการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑
๒. นางอรรณพ ขว้างจิตต์ รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์
๓. นายประยูร บุญธรรม ประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์
๔. นางวันเพ็ญ ส่องน้อย ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์
๕. นางอัมพร ชัยธรรม สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์
๖. นางสาวดวงเดือน อินสินธุ์ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านป่าไผ่
๗. นายนฤเทพ พรหมเทศน์ ตัวแทนประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่า มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ต้องเป็นการสร้างความเข้มแข็งที่เกิดจากภายใน คือเศรษฐกิจภายในครัวเรือนของผู้ด้อยโอกาสต้องมีความเข้มแข็งก่อน ด้วยการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจได้ การสร้างอาชีพที่มั่นคง สร้างงานที่มีรายได้ได้อย่างยั่งยืน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...เราจะต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในก่อน ให้เขาพึ่งพาตนเองให้ได้โดยจำเป็นต้องให้เจ้าตัวรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเสียก่อน และเข้าใจและปรับใช้ตามความเป็นจริง...”^๑

“...คือจะต้องสร้างงาน สร้างกลุ่มขึ้นมาได้ สนับสนุนให้เกิดรายได้อย่างมีศักยภาพ มีคุณภาพ ให้สามารถมีรายได้และเก็บเงินออมไว้ด้วย แล้วเสริมความรู้ในสิ่งที่ขาด ให้เกิดทักษะเริ่มคิด เริ่มทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพิ่มเติม สู่การต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน...”^๒

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจนั้นจะต้องเริ่มพัฒนาจากฐานรากของชีวิต ด้วยการเริ่มคิด เริ่มทำ ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่ถือได้ว่าเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่มีศักยภาพมากที่สุด พออยู่ พอกิน พอมี สร้างรายได้ ปรัชญานี้เป็นหลักแห่งความอยู่ดีกินดีตามวิถีแห่งอัตภาพของตนเอง ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย จำวนน้อยกว่าที่หาได้ ประหยัดอดออม ใช้ชีวิตด้วยความสุขสงบ ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ดีสำหรับการสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจและมีผล

^๑ สัมภาษณ์ นายนฤเทพ พรหมเทศน์, ตัวแทนประชาชน, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^๒ สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ ส่องน้อย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

ต่อเนื่องเป็นความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจของผู้ด้อยโอกาสในที่สุด และการสร้างงานต่างๆ จะต้องเป็นความร่วมมือกันระหว่างชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการสร้างงานที่มีศักยภาพ สามารถนำรายได้มาสู่การประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ มีแนวทางในการพัฒนาคือเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากภายในครอบครัว เป็นหลักด้วยการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในด้านฐานรากของการดำรงชีวิต ด้วยการเริ่มคิด เริ่มทำ ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

๒. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านสาธารณสุข

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือการสร้างสุขภาวะที่ดีแบบองค์รวม การสร้างการมีส่วนร่วมในด้านสุขภาพอนามัยที่ดี การดูแลทางด้านสุขภาพจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสตามไปด้วย ซึ่งแนวทางสำคัญที่จะเสริมสร้างการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านสาธารณสุขนั้นจะต้องมีการส่งเสริมสวัสดิการด้านสุขภาพ เสริมสร้างพฤติกรรม การบริโภคที่มีคุณภาพ การสร้างการมีส่วนร่วมด้านสุขภาพโดยชุมชน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...ต้องให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพ เสริมสร้างพฤติกรรม การบริโภคที่ดีของประชาชนให้เกิดขึ้น คือกินอย่างไรให้มีสุขภาพดี ไม่ใช่กินกันไปแบบตามอัตภาพ ไม่ได้ประโยชน์อะไร และจะต้องมีการดำเนินการร่วมทำแผนสุขภาพโดยชุมชนมีส่วนร่วมด้วย...”^๓

จากคำกล่าวนี้นสะท้อนให้เห็นว่าการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีนั้นจะต้องสร้างจากการที่สามารถเข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาพได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สร้างพฤติกรรมบริโภคของประชาชนให้เหมือนนายที่ดี บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ทางโภชนาการ และต้องมีการดำเนินการด้านสุขภาพร่วมกันของทุกฝ่าย ซึ่งการสาธารณสุขนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดูแลเอาใจใส่ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสที่มักไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านสาธารณสุขเท่าที่ควร และควรเป็นการดูแลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมกันด้วย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...ด้านสาธารณสุขก็เป็นเรื่องสำคัญของคุณภาพชีวิต จำเป็นอย่างยิ่งที่นอกจากจะมีการดูแลด้านร่างกาย สังคม อารมณ์แล้วนั้นก็ต้องให้ความสำคัญต่อจิตใจด้วย เนื่องด้วยถ้ามีการส่งเสริมด้านกายบวกรวมจิตใจไปพร้อมกัน การดำรงชีวิตของผู้ด้อยโอกาสก็จะดีขึ้น...”^๔

จากคำกล่าวนี้นสะท้อนให้เห็นว่า การดำรงชีวิตของผู้ด้อยโอกาสนั้นหากมีการดำเนินไปพร้อมกันทั้งร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แล้วนั้น ย่อมทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน

^๓ สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ สงน้อย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^๔ สัมภาษณ์ พระมหาไกรสร โชติปัญโญ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสในด้านสาธารณสุขนั้นจะต้องเป็น การพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในด้านการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของ ผู้ด้อยโอกาส และต้องมีการส่งเสริมสวัสดิการด้านสุขภาพของผู้ด้อยโอกาสให้มากขึ้นด้วย รวมทั้งการ สามารถเข้าถึงการบริการทางด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึงของผู้ด้อยโอกาสและควรเป็นการดูแลทั้ง ทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมกันด้วย

๓. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านการใช้สติปัญญา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการส่งเสริมการใช้สติปัญญา รวมไปถึงการ ส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทักษะความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพ และทักษะการ ดำรงชีวิตด้วยการใช้สติปัญญาอย่างชาญฉลาด ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาและยกระดับ คุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้เป็นอย่างดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...ระดับของสติปัญญาเป็นเรื่องที่พัฒนาได้ค่อนข้างยาก แต่ความหลากหลายอันเกิดจาก การสร้างองค์ความรู้จะสามารถทำได้ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เขาในด้านต่างๆ ก็จะสามารถพัฒนาด้าน สติปัญญาของผู้ด้อยโอกาสและนำไปใช้ในสังคมได้ สามารถนำไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ นำไปหาอาชีพ ที่มั่นคงให้ตัวเองได้...”^๕

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้ด้อยโอกาสจะเป็นการ พัฒนาคุณภาพชีวิตไปด้วย เพราะการเรียนรู้เป็นการยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตใน สังคมได้อย่างปกติสุขและรู้เท่าทันผู้อื่น การเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านสติปัญญานอกเหนือไปจาก การศึกษาเล่าเรียนแล้วนั้น การฝึกฝนทางด้านทักษะทางวิชาชีพก็ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาด้านสติปัญญา ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีที่สามารถนำไปต่อยอดเพื่อ พัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสในด้านการใช้ สติปัญญานั้นควรเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านต่างๆ การพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต รวมถึงการเรียนรู้ในด้านทักษะการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อใช้เสริมสร้างการ พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

๔. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านการทำงาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการงานนั้นจะต้องส่งเสริมการประกอบอาชีพตามความถนัดหรือตาม ความสามารถที่มีอยู่ พร้อมกับการพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น สามารถ นำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นธุรกิจในครอบครัวได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

^๕ สัมภาษณ์ พระมหาไกรสร โชติปัญโญ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

“...เราต้องส่งเสริมให้เขาทำงานตามความถนัดของเขาจะได้มั่นคง ถนัดอะไรก็ทำอันนั้น และเราก็ต้องคอยส่งเสริมพัฒนาฝีมือของเขาให้ดียิ่งขึ้นไปอีก เพื่อให้ได้ของที่เขาทำนั้นมีคุณภาพ อาจหาอาชีพเสริมอื่นๆ ให้ทำด้วยก็ได้ ซึ่งอาจทำเป็นธุรกิจครอบครัว จะได้ทำงานอย่างมีความสุข...”^๖

จากคำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมอาชีพตามความถนัดของผู้ด้อยโอกาสนั้นเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านหนึ่ง ในแง่ของการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ กอปรกับการช่วยเหลือจากชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องด้วยแล้ว ผู้ด้อยโอกาสก็จะมีอาชีพที่มั่นคงและสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการทำงานนั้นควรเป็นการส่งเสริมในด้านอาชีพ ทักษะการทำงาน การพัฒนาคุณภาพการทำงาน เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และเพื่อช่วยเสริมสร้างโอกาสทางด้านอาชีพหรือการทำงานให้มากขึ้นด้วย

๕. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมโดยรวม โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ เอื้อต่อการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี สนับสนุนปัจจัย ๔ ด้านที่อยู่อาศัยให้มีสภาพที่ปลอดภัยและมั่นคง การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาวะที่ดีของชุมชน ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นการช่วยเหลือจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ได้เป็นหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องช่วยกันจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่สะอาด โดยเฉพาะในด้านที่อยู่อาศัยที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี สิ่งแวดล้อมในครัวเรือนเป็นจุดเริ่มต้นของสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นสิ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องมีส่วนในการรับผิดชอบ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...เราพร้อมที่จะส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่น เพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นของเราคนเดียว แต่เป็นเรื่องของคนทุกคนที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ที่อยู่ บ้านเขาก็เหมือนกัน มันต้องมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยด้วย...”^๗

จากคำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมมือกันในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ด้อยโอกาสเองก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งอาจทำได้ด้วยการสร้างสุขภาวะทางสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนให้ดีขึ้น จัดการสภาพแวดล้อมโดยรวมของบ้านเรือนให้สะอาด โดยเฉพาะปัญหาขยะที่ถือว่าเป็นปัญหาระดับชุมชนที่ต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง การรักษาธรรมชาติและการจัดการขยะก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...เราส่งเสริมให้ประชาชนได้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการจัดการขยะที่เป็นเรื่องใหญ่ เราส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และบางครั้งผู้ด้อยโอกาสบางคนก็สามารถนำขยะไปขายได้ด้วย ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวอีกทางหนึ่ง...”^๘

^๖สัมภาษณ์ นางสาวดวงเดือน อินสินธุ์, ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านป่าเล้า, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^๗สัมภาษณ์ นายประยูร บุญธรรม, ประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการด้านขยะด้วยการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาสด้วยในการนำขยะที่ทิ้งแล้วไปขาย นำรายได้มาช่วยเหลือครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ด้านสิ่งแวดล้อมนั้นควรมีการพัฒนาในเรื่องของการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมโดยรวมให้มีสภาพที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการจัดการปัญหาด้านขยะ ที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ มีสภาพที่ปลอดภัยและมั่นคง และต้องเป็นการร่วมมือกันจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน

๖. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านชีวิตครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือการเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านครอบครัวให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น ด้วยการส่งเสริมอาชีพตามความถนัด การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างการยอมรับจากคนในครอบครัวและสังคม ให้มองเห็นความสำคัญของผู้ด้อยโอกาสที่มีทั้งความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนได้ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านชีวิตและครอบครัวนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะครอบครัวเป็นหน่วยแรกของชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาต่างๆ ก่อนที่จะให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสังคมช่วยกันพัฒนาสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในแง่ของการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในครอบครัวให้เป็นไปในทิศทางที่ดี ขวัญและกำลังใจจากคนในครอบครัวจะสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้ด้อยโอกาสได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...เราต้องสร้างการยอมรับผู้ด้อยโอกาสให้กับคนในสังคมให้ได้ เขาก็อาจมีความรู้ความสามารถ และเขาก็พร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวด้วย ทุกคนก็มีความสุขอย่างมั่นคง”^{๙๙}

“...เราต้องดูว่าครอบครัวเขาเป็นเช่นใด เขาอยากได้อะไร เช่น อาชีพ เราก็ส่งเสริมเขาช่วยเหลือเขา สอนให้เขานำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ชีวิตและครอบครัวของเขา ก็จะเข้มแข็งและมีความสุข...”^{๑๐๐}

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในด้านชีวิตและครอบครัวนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันย่อยที่ต้องเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็งเพื่อที่จะสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข การสร้างการยอมรับผู้ด้อยโอกาสจากคนในสังคมก็สำคัญเช่นเดียวกันที่จะทำให้ชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้รับการยอมรับและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสในด้านชีวิตครอบครัวนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ด้อยโอกาสควรได้รับ โดยเฉพาะการได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัวในการให้โอกาสใน

^{๙๙}สัมภาษณ์ นางอรรณ ขว้างจิตต์, รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์, ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๐}สัมภาษณ์ นายประยูร บุญธรรม, ประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๐๑}สัมภาษณ์ นางอัมพร ชัยธรรม, สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

การดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุข รวมถึงการสร้างอาชีพที่มั่นคงตามความถนัดของผู้ด้อยโอกาสเพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงตนเอง และการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วย

๗. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ด้านชีวิตชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การสร้างความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ให้เกิดขึ้นกับชุมชน มุ่งความดี มุ่งความเจริญต่อกัน ให้โอกาสและยอมรับผู้ด้อยโอกาสในการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและยั่งยืน สร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับชั้น ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างผู้ด้อยโอกาสและคนทั่วไป ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...เราจะต้องสร้างสังคมเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เกื้อกูลกัน ยอมรับเขาได้ โดยเฉพาะกับผู้ด้อยโอกาสที่เขาไม่ได้มีโอกาสที่ดีเหมือนกับเรา เราต้องให้โอกาสเขา ให้เขาอยู่ได้ด้วยกำลังใจที่ดี เขาก็จะอยู่ได้ เราต้องมุ่งดี มุ่งความเจริญ สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ชุมชนเห็นปัญหาแล้วต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย...”^{๑๑}

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันของคนในสังคมที่มอบให้กับผู้ด้อยโอกาสเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันของทุกคนมีความสุข สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความรักความสามัคคีซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งความปกติสุขในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสอย่างยั่งยืนต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสในด้านชีวิตชุมชนนั้น เป็นการสร้างการยอมรับผู้ด้อยโอกาสจากคนในชุมชน ให้โอกาสในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนด้วยความปกติสุข รวมถึงการสร้าง ความเท่าเทียมทางสังคมให้เกิดขึ้นกับผู้ด้อยโอกาส อันจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการดำเนินชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้อย่างเป็นปกติสุข

๘. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักไตรสิกขา ด้านศีล

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การรักษาศีล ๕ ให้เป็นปกติอย่างสม่ำเสมอ ศีลเป็นรากฐานแห่งความประพฤติที่ดีงาม การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักศีลนั้นจะสร้างความมั่นคงให้แก่พื้นฐานของชีวิต เพราะศีลเป็นเครื่องทำให้เกิดความสงบสุขและความเจริญงอกงาม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...ศีล แปลว่า ปกติ คือทำตัวให้ปกติ รักษาศีลไว้ให้ได้ โดยเฉพาะศีล ๕ สำคัญมากเป็นพื้นฐานแห่งความประพฤติและชีวิตที่ดีงาม หากประพฤติศีล ๕ ได้ ชีวิตก็จะมีคุณภาพ...”^{๑๒}

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การรักษาศีลย่อมนำมาซึ่งความปกติสุขของชีวิต อันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ปกติสุข โดยเฉพาะโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่มหาเถรสมาคมได้จัดทำขึ้นก็เป็นโครงการที่เสริมสร้างความคุณภาพชีวิตที่ดีด้านความประพฤติ ซึ่งจะต้องสร้างความรู้ความ

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ ส่องน้อย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระมหาไกรสร โชติปัญโญ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

เข้าใจที่ดีให้กับผู้ด้อยโอกาสด้วยในการรักษาศีลให้เป็นปกติ เพื่อช่วยในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อย่างน้อยก็สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพเบื้องต้นได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...เราจะต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาศีลให้เขาได้รู้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องให้พระสอน เราสามารถบอกเขาได้ เพื่อเป็นการสร้างบุญบารมี เพื่อให้มีศีลไว้กับการดำรงชีวิต...”^{๑๓}

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การให้ความรู้เรื่องการรักษาศีลนั้นเป็นสิ่งที่ใครก็สามารถทำได้ ซึ่งเป็นการแนะนำในสิ่งที่ถูกที่ควรและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในภาพรวมได้เป็นอย่างดี ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการรักษาศีลนั้นเป็นสิ่งที่เสริมสร้างความมั่นคงในทุกๆ ด้านของชีวิตได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปแล้ว การรักษาศีลให้เป็นปกตินั้นเป็นการสร้างความดีในเบื้องต้นให้เกิดขึ้นในชีวิต เพราะศีลเป็นรากฐานแห่งความประพฤติที่งดงาม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้รักษาศีล ๕ ให้เป็นปกติด้วย

๙. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักไตรสิกขา ด้านสมาธิ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การดำเนินชีวิตอย่างมีสติเป็นสิ่งที่สามารถทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นได้ การที่เราจะทำอะไรก็ตามต้องมีสติกำกับอยู่เสมอ รู้ตัวอยู่เสมอว่ากำลังทำอะไรอยู่ ใช้สติเป็นเครื่องกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ทั้งการประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสที่ส่วนใหญ่แล้วยังไม่ค่อยได้รับการเหลียวแลจากสังคมเท่าใดนัก การใช้ชีวิตอยู่อย่างมีสติจึงจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...การใช้สติในการกระทำที่จะเกิดผล เป็นการเสริมสร้างความดี ใช้สติในการดำรงชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข...”^{๑๔}

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การใช้ชีวิตด้วยความมีสติหรือสมาธินั้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน หากมีอะไรเข้ามากระทบกับชีวิตก็ต้องอาศัยความมีสติในการยั้งคิดและพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหรือผลร้ายต่อตัวเราเอง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้วยการประยุกต์ใช้หลักสมาธินั้นเป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ เพราะสติและสมาธิเป็นผลต่อเนื่องกัน สติเป็นตัวกำหนดรู้ในสิ่งต่างๆ ส่วนสมาธิเป็นตัวพิจารณาสิ่งต่างๆ เพื่อให้รู้แจ้งอันเป็นหาทางไปสู่ปัญญาในที่สุด การส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้ใช้สมาธิหรือสติในการดำรงชีวิตนั้นจะเป็นการเสริมสร้างการดำรงชีวิตที่ไม่ประมาทด้วย

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายประยูร บุญธรรม, ประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ ส่องน้อย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

๑๐. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ตามหลักไตรสิกขา ด้านปัญญา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่ามีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การใช้ปัญญาหรือความรู้ที่มีอยู่เป็นการช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รู้จักการดำรงชีวิตด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราวต่างๆ หรือสิ่งใดที่เป็นประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต ใช้ปัญญาในการพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“...ปัญญาเป็นเรื่องขั้นสูง เป็นการใช้ความรู้ที่ตนเองมีอยู่นั้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง เรื่องนี้ไม่เกี่ยวกับใคร เป็นของเราเอง คือใช้ปัญญาความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ในการจัดการกับชีวิตของตนเองให้มีคุณภาพ...”^{๑๕}

จากคำกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า การใช้ปัญญาในการพิจารณาการดำรงชีวิตของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ผู้ด้อยโอกาสจะต้องเรียนรู้และพึงกระทำ เพราะเป็นสิ่งที่ผู้อื่นไม่สามารถมอบให้กับเราได้ จะต้องใช้ปัญญาของตนเองเท่าที่มีอยู่ในการจัดการกับชีวิตของตนเองให้สามารถอยู่รอดได้ในสังคม

กล่าวโดยสรุปแล้ว การใช้ปัญญาเป็นเครื่องพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ต้องการความมั่นคงอย่างสูงสุดเป็นสำคัญ เพราะการใช้ปัญญานั้นเป็นการพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ในการดำรงชีวิตทุกขณะเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการใช้ปัญญาอันเป็นความรู้ความสามารถของตนเองในการหาหนทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้อย่างยั่งยืน

๔.๖ ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน

๔.๖.๑ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่มากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสยังอยู่ในระดับที่ดีพอสมควร เพียงแต่ยังคงขาดปัจจัยบางอย่างที่ต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งเศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องของความกินดีอยู่ดีของผู้ด้อยโอกาสที่ในความเป็นจริงแล้วมักไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ทั้งจากคนในครอบครัวและผู้เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในเรื่องของครอบครัวมีฐานะดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ (๓.๙๕ = มาก) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่า การดำรงชีวิตของผู้ด้อยโอกาสเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามนโยบายของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ผู้ด้อยโอกาสสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นความสำคัญในระดับพื้นฐานที่จะต้อง

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระมหาไกรสร โชติปัญโญ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

การพึ่งพาตนเองก่อนที่จะได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...เราจะต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในก่อน ให้เขาพึ่งพาตนเองให้ได้โดยจำเป็นต้องให้เจ้าตัวรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเสียก่อน และเข้าใจและปรับใช้ตามความเป็นจริง...”^{๑๖}

ในประเด็นเกี่ยวกับครอบครัวสามารถมีการเก็บออมเพื่อชีวิตในอนาคต (๓.๗๙ = มาก) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่า ครอบครัวของผู้ด้อยโอกาสมีการทำงานที่มั่นคงระดับหนึ่ง คือสามารถมีเงินเพื่อเก็บออมได้ในบางส่วน ซึ่งเป็นความจำเป็นที่สุดสำหรับการเสริมสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ การเก็บออมเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำ เพราะสามารถมีเงินไว้ใช้ในอนาคตได้หากมีเหตุการณ์ใดๆ เกิดขึ้นที่จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมาก การเก็บออมที่ด้นนั้นจะต้องมีรายได้ที่มั่นคง มีรายจ่ายที่ลงตัว สามารถพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการยกระดับอาชีพให้มีความมั่นคง จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...คือจะต้องสร้างงาน สร้างกลุ่มขึ้นมาได้ สนับสนุนให้เกิดรายได้อย่างมีศักยภาพ มีคุณภาพ ให้สามารถมีรายได้และเก็บเงินออมไว้ด้วย แล้วเสริมความรู้ในสิ่งที่ขาด ให้เกิดทักษะ เริ่มคิด เริ่มทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพิ่มเติม สู่การต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน...”^{๑๗}

๔.๖.๒ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้านสาธารณสุข

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสาธารณสุขของผู้ด้อยโอกาสอยู่ในระดับที่ดีระดับหนึ่ง ซึ่งสุขภาวะที่ดีนั้นจะต้องเริ่มมาจากภายในร่างกายดี สมบูรณ์ คุณภาพชีวิตทุกอย่างก็จะตามมา

นอกจากนั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในเรื่องของการมีสุขภาพด้านกาย ใจ สังคมที่ดี (๔.๐๙ = มาก) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่า ระดับคุณภาพชีวิตในด้านสาธารณสุขของผู้ด้อยโอกาสนั้นเป็นไปในทิศทางที่ดี มีระบบสาธารณสุขที่เหมาะสม มีสุขภาพทั้งกายและใจที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งการมีสุขภาพอนามัยที่ดีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ผู้ด้อยโอกาสจะต้องให้ความสำคัญและควรใส่ใจ จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...ด้านสาธารณสุขก็เป็นเรื่องสำคัญของคุณภาพชีวิต จำเป็นอย่างยิ่งที่นอกจากจะมีการดูแลสุขภาพร่างกาย สังคม อารมณ์แล้วนั้นก็ต้องให้ความสำคัญต่อจิตใจด้วย เนื่องด้วยถ้ามีการส่งเสริมด้านกาย บวกจิตใจไปพร้อมกัน การดำรงชีวิตของผู้ด้อยโอกาสก็จะดีขึ้น...”^{๑๘}

ในประเด็นเกี่ยวกับการที่สามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพด้านการแพทย์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (๓.๙๓ = มาก) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้เล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัยที่ดีของผู้ด้อยโอกาส ด้วยการส่งเสริมการเข้าถึงการบริหารจัดการทางการแพทย์อย่างเหมาะสม เท่าเทียม และทั่วถึง ไม่มีการจำกัดสถานะทางสังคมเพื่อกีด

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายณฤเทพ พรหมเทศน์, ตัวแทนประชาชน, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ ส่น้อย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระมหาไกรสร โชติปัญโญ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

กันผู้ด้อยโอกาส ซึ่งถือว่าขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง ซึ่งผู้เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้มีการเข้าถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลต่างๆ ของผู้ด้อยโอกาสอย่างเท่าเทียมกันเช่นคนปกติทั่วไป จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...ต้องให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงสิทธิสวัสดิการด้านสุขภาพ เสริมสร้างพฤติกรรม การบริโภคที่ดีของประชาชนให้เกิดขึ้น คือกินอย่างไรให้มีสุขภาพดี ไม่ใช่กินกันไปแบบตามอรรถภาพ ไม่ได้ประโยชน์อะไร และจะต้องมีการดำเนินการร่วมทำแผนสุขภาพโดยชุมชนมีส่วนร่วมด้วย...”^{๑๙}

๔.๖.๓ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้านการใช้สติปัญญา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการใช้สติปัญญาอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ด้อยโอกาสมีการใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอยู่บ้างในระดับหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

นอกจากนั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในเรื่องของการมีสติปัญญาที่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (๓.๗๐ = มาก) และสามารถแก้ปัญญาก่อนปัญหาในทางที่ถูกต้อง (๓.๖๙ = มาก) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่า เมื่อมีปัญหาในการดำรงชีวิตใดๆ เกิดขึ้น ผู้ด้อยโอกาสสามารถใช้สติปัญญาความรู้ความสามารถของตนเองในการจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำคัญที่ผู้ด้อยโอกาสสามารถใช้สติปัญญาของตนเองในการจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยยังไม่มี การพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่น ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับหนึ่ง เพราะการใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองนั้นบ่งบอกได้ถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และยังสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องอีกด้วย ซึ่งสติปัญญาความรู้ความสามารถนี้อาจไม่ได้เกิดขึ้นจากการเรียนตามระบบการศึกษา แต่อาจเป็นการสั่งสมมาจากความรู้ส่วนตัวหรือที่เรียกว่าประสบการณ์ในการนำมาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตได้แต่หากผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญาในระดับที่สูงขึ้นไปด้วยแล้ว ย่อมทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำได้ดีขึ้น อันจะเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไปอีก จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...ระดับของสติปัญญาเป็นเรื่องที่พัฒนาได้ค่อนข้างยาก แต่ความหลากหลายอันเกิดจากการสร้างองค์ความรู้จะสามารถทำได้ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เขาในด้านต่างๆ ก็จะสามารถพัฒนาด้านสติปัญญาของผู้ด้อยโอกาสและนำไปใช้ในสังคมได้ สามารถนำไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ นำไปหาอาชีพที่มั่นคงให้ตัวเองได้...”^{๒๐}

๔.๖.๔ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้านการทำงาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการทำงานอยู่ในระดับที่มากและปานกลาง ซึ่งบ่ง

^{๑๙} สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ ส่งน้อย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระมหาไกรสร โชติปัญโญ, เลขานุการเจ้าคณะตำบลอุโมงค์ เขต ๑, ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตด้านการทำงานของผู้ด้อยโอกาสนั้นยังไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการยอมรับในสังคมที่มีต่อผู้ด้อยโอกาสยังไม่ได้รับการยอมรับมากเท่าใดนัก และยังอาจเกี่ยวเนื่องกับทักษะฝีมือแรงงานที่ส่วนใหญ่แล้วต้องการแรงงานที่มีฝีมือมากกว่าแรงงานที่มีแต่กำลัง

นอกจากนั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในเรื่องของการมีอาชีพการทำงานที่มั่นคง (๓.๗๓ = มาก) และการมีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว (๓.๔๘ = ปานกลาง) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่าการมีอาชีพที่มั่นคงนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส เพราะอาชีพที่มั่นคงย่อมนำมาซึ่งรายได้ที่มั่นคงด้วย รายได้ต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตในแง่ของการอุปโภคบริโภคในครอบครัวที่อาจมีเพียงรายได้ประจำวันในการจุนเจือครอบครัวเท่านั้น ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้เป็นรายได้ที่มากมายเท่าใดนัก ซึ่งหากว่ามีอาชีพที่ไม่แน่นอนหรือไม่เป็นหลักแหล่งแล้ว อาจส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งครอบครัวได้ และการมีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งนั้น จากผลการวิจัยพบว่ายังไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร กล่าวคือผู้ด้อยโอกาสยังไม่มีอาชีพเสริมมากเท่าใดนัก ซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ก็นักทำเป็นอาชีพหลักแต่เพียงอาชีพเดียวเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากผู้ด้อยโอกาสส่วนใหญ่ไม่ได้มีทักษะทางด้านแรงงานที่หลากหลาย ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเท่านั้น ซึ่งการส่งเสริมอาชีพนั้นจะต้องมีการส่งเสริมอาชีพที่มั่นคงและเป็นไปตามความถนัดทางวิชาชีพของผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาฝีมือแรงงานหรือเพิ่มทักษะทางด้านแรงงานด้วย เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสมีอาชีพที่มั่นคงและสามารถมีอาชีพอื่นเสริมอีกได้ จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...เราต้องส่งเสริมให้เขาทำงานตามความถนัดของเขาจะได้มั่นคง ถนัดอะไรก็ทำอันนั้น และเราก็ต้องคอยส่งเสริมพัฒนาฝีมือของเขาให้ดียิ่งขึ้นไปอีก เพื่อให้ได้ของที่เขาทำนั้นมีคุณภาพ อาจหาอาชีพเสริมอื่นๆ ให้ทำด้วยก็ได้ ซึ่งอาจทำเป็นธุรกิจครอบครัว จะได้ทำงานอย่างมีความสุข...”^{๒๑}

๔.๖.๕ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสานด้านสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสในด้านที่อยู่อาศัยมีสภาพที่ดี มีความมั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีได้เช่นกัน เพราะที่อยู่อาศัยเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในชุมชน เมื่อที่อยู่อาศัยมีความมั่นคงปลอดภัย สภาพแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนก็มีความปลอดภัยตามไปด้วย

นอกจากนั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในเรื่องของการมีสภาพที่อยู่อาศัยมีความมั่นคง (๓.๙๑ = มาก) และการมีสภาพที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (๓.๘๑ = มาก) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพที่ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างเสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้ เพราะที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยหนึ่งในปัจจัยทั้งสี่ของการดำรงชีวิต ซึ่งที่อยู่อาศัยหรือบ้านนั้นก็เป็น

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาวดวงเดือน อินสินธุ์, ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านป่าเส้า, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

องค์ประกอบหนึ่งของสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ซึ่งสิ่งแวดล้อมนี้ไม่ได้เป็นภาระความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่งไม่ แต่หากเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคนในชุมชนในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...เราพร้อมที่จะส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่น เพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นของเราคนเดียว แต่เป็นเรื่องของคนทุกคนที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ที่อยู่บ้านเขาก็เหมือนกัน มันต้องมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยด้วย...”^{๒๒}

๔.๖.๖ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้านชีวิตครอบครัว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านชีวิตครอบครัวอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ครอบครัวเป็นสถาบันหลักและเป็นสถาบันแรกที่ต้องยอมรับและช่วยกันดูแลผู้ด้อยโอกาส ซึ่งจะเป็นการสร้างความสุข ความอบอุ่นทั้งกายและใจให้กับผู้ด้อยโอกาสด้วย

นอกจากนั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ในเรื่องของการที่ครอบครัวมีความรักความเข้าใจ (๔.๐๓ = มาก) และการที่ครอบครัวมีความเข้มแข็งและอบอุ่น (๓.๙๑ = มาก) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่า ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคนในครอบครัวและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งคนในครอบครัวควรให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสมาก่อนเป็นอันดับแรก การยอมรับผู้ด้อยโอกาสจึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีให้กับผู้ด้อยโอกาสได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสด้วย สิ่งสำคัญที่สุดคือความรักความเข้าใจและการยอมรับของคนในครอบครัวที่มีให้ต่อผู้ด้อยโอกาส ให้การสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถหาเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น อันเป็นการจะนำมาซึ่งชีวิตในครอบครัวที่มีความสุขอย่างยั่งยืน จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...เราต้องสร้างการยอมรับผู้ด้อยโอกาสให้กับคนในสังคมให้ได้ เขาก็อาจมีความรู้ความสามารถ และเขาก็พร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวด้วย ทุกคนก็มีความสุขอย่างมั่นคง”^{๒๓} และ “...เราต้องดูว่าครอบครัวเขาเป็นเช่นใด เขาอยากได้อะไร เช่น อาชีพ เราส่งเสริมเขา ช่วยเหลือเขา สอนให้เขานำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ชีวิตและครอบครัวของเขาก็จะเข้มแข็งและมีความสุข...”^{๒๔}

๔.๖.๗ ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาส ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ด้านชีวิตชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านชีวิตชุมชนอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสได้ ด้วยการให้การยอมรับ

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายประยูร บุญธรรม, ประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายประยูร บุญธรรม, ประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางอัมพร ชัยธรรม, สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์, ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

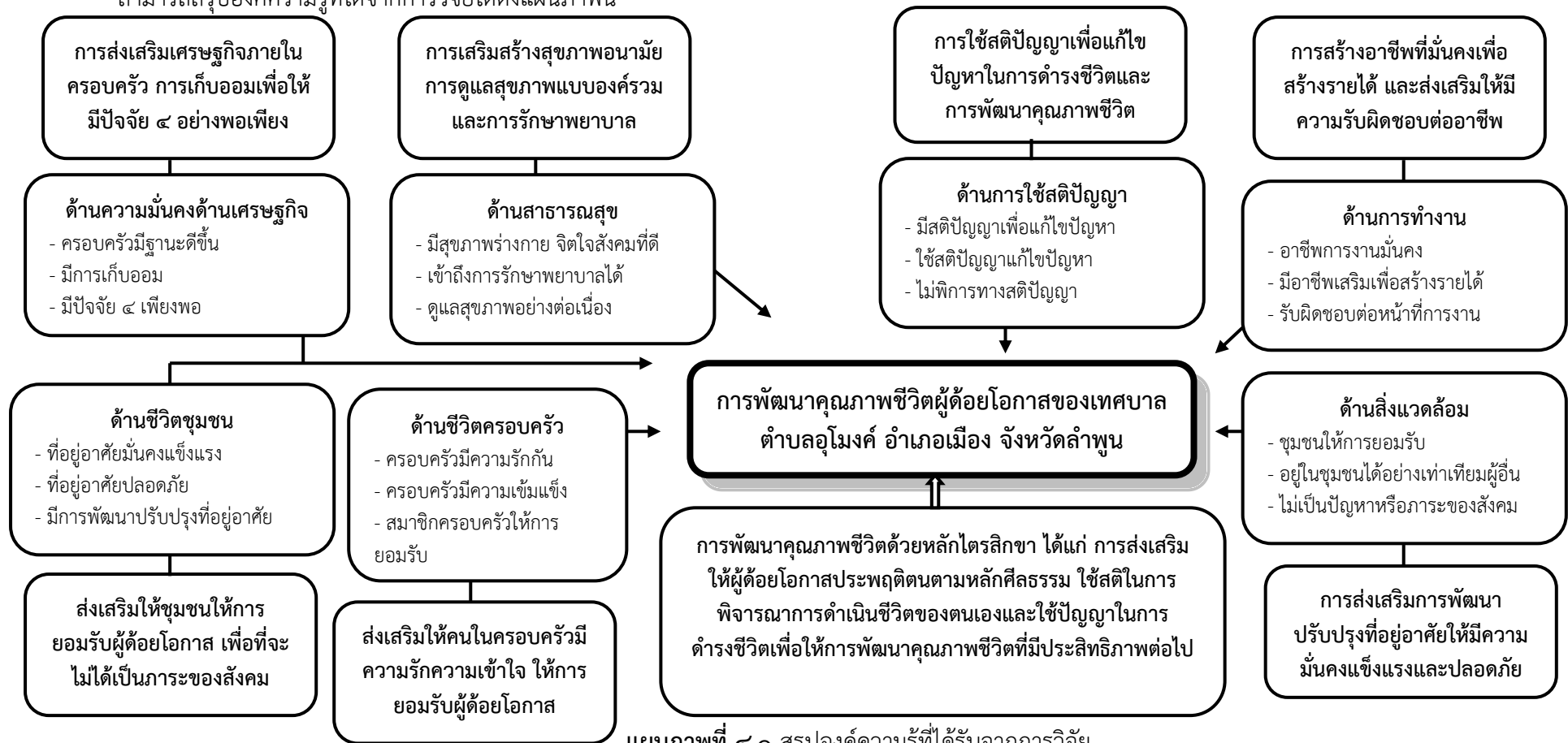
ผู้ด้อยโอกาส ให้โอกาสในการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ และอาจสร้างอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาสอันจะเป็นการช่วยให้มีรายได้เพื่อใช้เลี้ยงตนเองและครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนั้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในเรื่องของสังคมชุมชนให้การยอมรับ (๓.๙๓ = มาก) และสามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างเท่าเทียม (๓.๗๕ = มาก) เป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าการที่สังคมชุมชนให้การยอมรับผู้ด้อยโอกาสนั้นเป็นสิ่งที่ เป็นผลดีสำหรับผู้ด้อยโอกาสในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น การยอมรับจากคนในสังคมชุมชนเป็นขวัญและกำลังใจที่ดีไม่แพ้การยอมรับจากคนในครอบครัว เพราะการยอมรับจากบุคคลอื่นนั้นถือได้ว่าเป็นการยอมรับที่ยิ่งใหญ่ การที่จะให้การยอมรับผู้ด้อยโอกาสได้นั้นจะต้องเกิดขึ้นจากจิตใจที่มีเมตตากรุณา พร้อมทั้งจะให้โอกาสต่างๆ แก่ผู้ด้อยโอกาสในการมีส่วนร่วมใดๆ กับสังคมชุมชนได้อย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างเท่าเทียมกันอีกด้วย สังคมที่มีการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ย่อมเป็นสังคมที่อบอุ่นและสงบสุข จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลที่ว่า “...เราจะต้องสร้างสังคมเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เกื้อกูลกัน ยอมรับเขาได้ โดยเฉพาะกับผู้ด้อยโอกาสที่เขาไม่ได้มีโอกาสที่ดีเหมือนกับเรา เราต้องให้โอกาสเขา ให้เขาอยู่ได้ด้วยกำลังใจที่ดี เขาก็จะอยู่ได้ เราต้องมุ่งดี มุ่งความเจริญ สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ชุมชนเห็นปัญหาแล้วต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วย...”^{๒๕}

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางวันเพ็ญ สำน้อย, ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลอุโมงค์, ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

๔.๗ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนด้วยวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นการบ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการบริหารงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในบางประเด็น ซึ่งหากมีการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสแล้วนั้น อาจทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสของเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน จากการวิจัยแล้วสามารถบ่งบอกได้ถึงแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ดังแผนภาพที่ ๔.๑ นั้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านความมั่นคงเศรษฐกิจ คือการส่งเสริมเศรษฐกิจภายในครอบครัว การเก็บออมเพื่อให้มีปัจจัย ๔ อย่างพอเพียง เป็นการสร้างเศรษฐกิจในครัวเรือนที่เข้มแข็งด้วยการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งเศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องที่มีองค์ประกอบมากมาย เช่น รายได้ ค่าใช้จ่าย อาชีพ ค่าตอบแทน เป็นต้น ซึ่งความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจที่ดีนั้นจะต้องเริ่มมาจากการรู้จักประหยัดอดออม ไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย รู้จักใช้ให้น้อยกว่าได้ หมายถึงรายจ่ายต้องน้อยกว่ารายได้จึงจะสามารถเก็บออมได้ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาพรวม เพราะเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกด้านของการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นเรื่องของการกินดีอยู่ดี มีเงินใช้ มีความสุขจากการใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งเศรษฐกิจที่ดีนั้นจะต้องรู้จักการสร้าง ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจพื้นฐาน ซึ่งก็คือรายได้ จะต้องมียาได้ที่มีมั่นคงแน่นอน สามารถนำรายได้มาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขได้ ดังนั้นแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ ต่อไป

ด้านสาธารณสุข ได้แก่ การเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และการรักษาพยาบาล เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาวะหรือสุขอนามัย ซึ่งจะต้องเป็นการสร้างแบบองค์รวมผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย สุขภาวะแบบองค์รวมสามารถสร้างได้ด้วยมีการบริการทางสาธารณสุขที่ดี ทัวถึง ครอบครัวและสามารถเข้าถึงได้ง่าย การสาธารณสุขนั้นจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพราะความเจ็บไข้ได้ป่วยอันเนื่องมาจากการมีสุขภาวะที่ไม่ดีย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ด้านการทำงาน ซึ่งการประกอบอาชีพต่างๆ จะต้องอาศัยร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง การมีสุขภาวะที่ดีนั้นสามารถเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสที่การเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขเป็นไปได้ยากและไม่ครอบคลุมทั่วถึง อาจเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งการให้บริการด้านสาธารณสุขที่ดีและทั่วถึงนั้นสามารถเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

ด้านการใช้สติปัญญา ได้แก่ การใช้สติปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ด้อยโอกาสในการนำความรู้ความสามารถไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ โดยเฉพาะความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพหรือการพัฒนาฝีมือ

แรงงาน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสดีขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย เนื่องมาจากการมีฝีมือทางด้านอาชีพที่หลากหลายและสามารถประยุกต์ใช้กับอาชีพอื่นที่ทำได้ เป็นการสร้างอาชีพเสริมอีกทางหนึ่งด้วย และที่สำคัญการส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการใช้ชีวิตประจำวัน เป็นการส่งเสริมการใช้สติปัญญาด้วยเช่นกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นผู้อื่นก็ไม่สามารถที่จะรับรู้ด้วยได้ จึงเป็นภาระของผู้ด้อยโอกาสเองในการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และหากมีการพัฒนาด้านสติปัญญาแล้วนั้นก็จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและสำเร็จลุล่วงไปได้

ด้านการทำงาน ได้แก่ การสร้างอาชีพที่มั่นคงเพื่อสร้างรายได้ และส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่ออาชีพ การพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน เพราะโอกาสที่ผู้ด้อยโอกาสจะได้ทำงานในสังคมนั้นมีน้อยอยู่แล้ว ยิ่งหากไม่มีฝีมือแรงงานที่มีคุณภาพแล้วนั้นก็ยิ่งทำให้ผู้ด้อยโอกาสไม่มีงานทำ ซึ่งจะส่งผลกระทบในวงกว้างต่อครอบครัวด้วย ในแง่ของการขาดรายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งอาจกลายเป็นภาระของครอบครัวอีกด้วย รวมถึงการสร้างอาชีพที่มั่นคงเพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงด้วย ดังนั้นแล้วการพัฒนาฝีมือแรงงาน การเพิ่มทักษะการทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสด้านการทำงานอย่างแท้จริง

ด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย การสร้างสภาพแวดล้อมแบบองค์รวมที่ดีมีคุณภาพนั้นสามารถสร้างขึ้นได้ด้วยจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของทุกคนในชุมชน เพราะสิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นของทุกคนที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน และด้านที่อยู่อาศัยก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีด้วย เพราะที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต สิ่งแวดล้อมต่างๆ จะต้องได้รับการดูแลรักษาจากคนทุกคนอย่างปฏิเสธความรับผิดชอบไม่ได้ ผู้ด้อยโอกาสก็เช่นกันต้องมีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีความมั่นคงแข็งแรง สามารถอยู่อาศัยได้อย่างปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ดังนั้นแล้ว สิ่งแวดล้อมที่ดีย่อมนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

ด้านชีวิตครอบครัว คือการส่งเสริมให้คนในครอบครัวมีความรักความเข้าใจ ให้การยอมรับผู้ด้อยโอกาส ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาส ครอบครัวถือว่าเป็นหน่วยแรกที่จะต้องให้การยอมรับและให้กำลังใจแก่ผู้ด้อยโอกาสในการใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัว และสังคมที่ดี ความมั่นคงทางด้านครอบครัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันระหว่างคนในครอบครัวและผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้สถาบันครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน และสามารถทำให้ผู้ด้อยโอกาสกล้าที่จะเผชิญกับสังคมภายนอกได้ด้วยการให้กำลังใจจากคนในครอบครัว

ด้านชีวิตชุมชน คือการส่งเสริมให้ชุมชนให้การยอมรับผู้ด้อยโอกาส เพื่อที่จะไม่ได้เป็นภาระของสังคม การยอมรับและให้โอกาสจากคนในชุมชนเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีให้กับผู้ด้อยโอกาสในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้คนในสังคมได้อย่างปกติสุข ชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการให้แรงบันดาลใจที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ เพราะชุมชนเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือไปจากครอบครัว เป็นผู้อื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัว การที่ผู้อื่นให้การยอมรับและให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสนั้น เป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับผู้ด้อยโอกาสในการที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขและยั่งยืน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมหนึ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ หลักไตรสิกขาได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ด้อยโอกาสควรนำไปประยุกต์ใช้เป็นอย่างมาก ศีล เป็นสิ่งที่พึงยึดถือปฏิบัติ โดยเฉพาะศีล ๕ ที่ถือได้ว่าเป็นรากฐานแห่งความประพฤติที่ดีงาม ศีล แปลว่า ปกติ คือ รักษาความเป็นปกติของตนเองไว้ สรรวมทั้งกาย วาจา ใจ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นว่าผู้ด้อยโอกาสก็รักษาศีลเช่นกัน นอกจากนี้ศีลยังทำให้งามอีกด้วย คืองานทั้งกิริยามารยาท การพูดจา จึงเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาบุคลิกภาพได้ด้วย และนอกจากนี้การฝึกใช้สมาธิในการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาจิตใจนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน สมาธินับเนื่องเข้ากับสติได้ เพราะสติคือความยั้งคิด ระลึกลู่เสมอว่ากำลังทำอะไรอยู่ การมีสติจะสามารถช่วยควบคุมการกระทำต่างๆ ของเราได้ การกระทำใดๆ ที่มีสติกำกับอยู่เสมอจะน้อมเป็นการรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของตัวเองด้วย และการฝึกใช้ปัญญาในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะการใช้ปัญญาพิจารณาไตรตรองสิ่งต่างๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน การทำงาน ข้อบกพร่องต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เราก็ใช้ปัญญาคือความรู้สึกนึกคิดในการพิจารณาไตรตรองให้ถี่ถ้วน หลักปัญญานี้สามารถประยุกต์ใช้กับหลักการใช้สติปัญญาในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ เพราะเป็นสิ่งที่คล้ายคลึงกันและสามารถใช้ร่วมกันได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ประกอบไปด้วยปัญญานั้นย่อมเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนอย่างที่สุด